

НАШІ ЮВІЛЯРИ

БЕЛКОВ ВІКТОР ТРИФОНОВИЧ

(до 80-ти річчя з дня народження)

24 січня 1934 року в українському місті Кременчуці народився відомий український електромеханік – Заслужений винахідник України Віктор Трифонович Беліков. Його батько був флотським офіцером, і тому ранні роки ювіляра пройшли в приморських містах СРСР, Владивостоці й Одесі.

В 1955 році він, закінчивши середню школу з медаллю й з відзнакою електротехнічний факультет Одеського політехнічного інституту (ОПІ), інженерну діяльність В.Т. Беліков почав на посаді головного інженера енергорайону високовольтних мереж Одеської Військово-Морської бази. Навчання в школі й інституті він поєднував з інтенсивними заняттями спортивною гімнастикою. У перші роки інженерної роботи це юнацьке захоплення узяло гору, – на початку 1957 року В.Т. Беліков перейшов до спортивних тренувань на професійній основі. У 1957 році він виконав норматив майстра спорту, 1958-59 рр. був включений до складу

збірної команди України зі спортивної гімнастики, членами якої у той час були прославлені українські чемпіони-олімпійці Лариса Латиніна, Борис Шахлін і Юрій Титов.

З 1960 року працював інженером науково-дослідний сектор на кафедрі електричних машин Одеського політехнічного інституту, де почав активно займатися науковою й винахідницькою діяльністю в області теорії й практики спеціальних електричних машин. В 1967 році В.Т. Беліков успішно захистив кандидатську дисертацію присвячену питанням дослідження теорії й практики плавного регулювання швидкості асинхронного двигуна запропонованої їм оригінальної конструкції.

В 1968 році В.Т. Беліков за пропозицією Одеського спеціального конструкторського бюро спеціальних верстатів став науковим консультантом і керівником тематики з промислового впровадження широкорегульованих прецизійних лінійних приводів постійного струму. На кафедрі електричних машин ОПІ були розгорнуті інтенсивні дослідження щодо створення систем прямого електроприводу на базі форсуємих лінійних двигунів постійного струму, роботу цього напрямку протягом більш двадцяти наступних років очолював ювіляр. За досить короткий період, особисто В.Т. Беліковим і його колегами, були запропоновані й пройшли практичну апробацію принципово нові в цій області технічні рішення. На їхній основі вперше виготовлені, випробувані й передані в промислову експлуатацію приводи на лінійних двигунах. Була створена й введена у виробничу експлуатацію транспортна система на Білгород-Дністровському медико-інструментальному заводі. Принципово новим технічним рішенням, розробленим особисто В.Т. Беліковим, з'явилися електричні двигуни із гвинтоподібним статором. На основі таких двигунів були розроблені й впроваджені у виробництво прецизійні верстатні механізми на Казанському авіаційному заводі.

Працюючи в Одеському політехнічному інституті, ювіляр став автором і співавтором 53 авторських посвідчень, 15 закордонних патентів і 42 друкованих наукових праць.

В.Т. Беліков протягом одинадцяти років працював ученим секретарем Вченої ради Одеського політехнічного інституту.

У 1971 році йому було присвоєно вчене звання доцента по кафедрі «Електричні машини».

В 1981 році доцент В.Т. Беліков уперше ознайомив слухачів школи-семінару з науковим потенціалом використання методів математичної симетрії для синтезу й класифікації лінійних електричних машин. Надалі ці пропозиції були покладені в основу розвитку методу генетичного проектування електромеханічних обладнань – одного з перспективних теоретичних напрямків сучасної електромеханіки. Цього ж року з особистої ініціативи ювіляра (з 1981 по 1990 рр.) були організовані літні заняття Всесоюзної школи-семінару з теорії й практики застосування в промисловості й на транспорті лінійних електричних машин і лінійних електроприводів. У 1990 році в роботі школи-семінару вперше брали участь провідні спеціалісти з Японії, Польщі й Австрії.

В 1997 році доцент В.Т. Беліков був запрошений науковим керівником ад'юнктів Одеського інституту Сухопутних військ, де у звичному темпі продовжив свою активну науково-дослідну й винахідницьку діяльність, організувавши науковий напрям із проблем використання лінійних і дугових електричних двигунів в озброєнні й військовій техніці. Особливо значимих результатів у вигляді розробок повнопривідних електромеханічних гусеничних рушіїв, дугових приводів повороту вежі танка й бойових наземних роботів супроводу бронетанкового озброєння й техніки були отримані під час тісного науково-технічного співробітництва із Харківське конструкторське бюро машинобудування ім. А.А. Морозова.

У співдружності з науковим керівництвом Центрального науково-дослідного інституту озброєння і військової техніки ЗС України та Житомирського військового інституту ім. С.П. Корольова проводяться наукові дослідження зі створення контрроботів – бойової техніки придушення наземної робототехніки противника.

У співавторстві з колегами по роботі в Науковий центр бойового застосування Сухопутних військ і науково-дослідної лабораторії Військової академії (м. Одеса) ним було отримано 36 патентів України, за тематикою, яка пов'язана з підвищенням технічних характеристик озброєння й військової техніки, у тому числі п'ять за спеціальною тематикою. Особливо актуальними виявилися розробки В.Т. Белікова щодо створення модульних військових наземних роботів. Патентні розробки, виконані під його науковим керівництвом, були представлені на Всеармійських конкурсах «Кращий винахід року» і регулярно відзначалися призовими дипломами всіх ступенів. Впровадження його винаходів у промисловість було відзначено Почесним знаком «Винахідник СРСР». В 2003 і 2010 рр. В.Т. Беліков був нагороджений Почесними грамотами Міністра оборони України за активну винахідницьку діяльність. На сьогодні, на рахунку В.Т. Белікова 106 вітчизняних і закордонних патентів. Загальне число його друкованих наукових праць досягло 167. Під керівництвом ювіляра захищено 9 кандидатських дисертацій. Серед його учнів, яких він залучив до наукової й винахідницької роботи, 3 доктори технічних наук усі вони отримали вчене звання професора.

У грудні 2010 року доцент В.Т. Беліков Указом Президента України отримав Почесне звання «Заслужений винахідник України» за вагомий особистий внесок у зміцнення обороноздатності Української держави, зразкове виконання військових обов'язків й високий професіоналізм.

Керівництво Військової академії (м. Одеса), друзі, колеги й учні Віктора Трифоновича щиро вітають В.Т. Белікова з ювілеєм, бажають йому доброго здоров'я й подальших успіхів у науковій і винахідницькій діяльності.

Редакційна колегія «Збірника наукових праць Військової академії (м. Одеса)» приєднується до цих побажань!